

**БЕТИ ГРИНБЕРГ
„ЧЕРВЕНОТО ПОНИ“ И
„БИСЕРЪТ“ В
ТВОРЧЕСТВОТО НА ДЖОН
СТАЙНБЕК**

Превод от английски: Христо Кънев, 1987

chitanka.info

Представените повести „Червеното пони“ и „Бисерът“ разкриват две страни от творческата личност на известния американски писател Джон Стайнбек (1902–1968 г.).

„Червеното пони“, издадено за първи път в съкратен вид през 1937 г., носи определено автобиографичен характер. Фермата на Джоди и неговите родители се намира близо до градчето Салинас, в което е роден и самият Стайнбек. Авторът прекарва голяма част от своя живот в Калифорния и нещо от духа и от историята на този щат, от почти митичните асоциации, свързани със „златната треска“ и с неговите плодородни земи, неизменно присъстват в творчеството му. Той черпи много от своите сюжети и теми от пъстрата история на тези земи, които представляват последните западни територии, завладени от белите преселници на „новия“ континент; тук за първи път се среща с фермерите, работниците и пайсаносите (местни потомци на испанци, мексиканци и индианци), които стават главни герои на неговите романи; за първи път наблюдава социалните неправди, описани така ярко в романи като „Гроздовете на гнева“.

Основно влияние върху развитието на младия автор оказва неговата майка, която е била учителка. Героините, за които тя служи като прототип в романите на своя син, са изобразени като жени със задълбочени литературни интереси. Типичен пример в това отношение е учителката Моли Морган („Небесните пасбища“), която чете на своите ученици романите на Уолтър Скот и Джек Лондон. Под влиянието на майка си Стайнбек се запознава със световната литературна класика още от ранно детство. По-късно споделя, че е смятал отделни творби като „Мадам Бовари“ и „Престъпление и наказание“ за „по-истински“ от самата действителност. Към ученическите години спадат първите му литературни опити. Тогава се заражда и голямата му любов към историята и науката.

Формално Стайнбек не получава висше образование, въпреки че посещава курсове в Станфордския университет в Калифорния в продължение на няколко години. В замяна на това той натрупва изключително богат жизнен опит. Още като ученик започва работа като чифликчийски ратай и помощникхимик в захарна рафинерия. Преживяното през тези години ще намери място в творбите „Тортила Флет“ (1935 г.) и „За мишките и хората“ (1937 г.), които първи спечелват популярност и признание на младия автор. Но преди да

дойде признанието, минават дълги години на изчакване, през които издателствата отхвърлят неговите ръкописи, и на натрупване на богати житейски впечатления — като ратай, продавач, работник, пазач на имение. Когато Стайнбек пише за обикновения трудов човек, за неговия бит и неговите мечти, той черпи от собствения си опит. Именно този факт придава ярка правдоподобност на най-доброто от неговото творчество, истинност на използваните езикови форми, детайли и образи. Придържането към непосредствения личен опит остава основен принцип и на зрялото творчество на автора. През 1936 година той се присъединява към група сезонни земеделски работници и живее в техния лагер; една година по-късно пропътува пътя от щата Оклахома до Калифорния заедно с фермерите, прогонени от своите земи в условията на икономическата криза в САЩ. Впечатленията от тяхната ежедневна борба за съществуване, от тежките и несправедливи социално-икономически условия на живот, са отразени в „Гроздовете на гнева“ (1939 г.) — роман епopeя, който донася световна слава на Стайнбек и му отрежда място сред класиците на американската литература. Тази творба бележи един от върховете на американското литературно творчество от трийсетте години — периодът, известен в американската история като „Червеното десетилетие“ поради бурните социално-исторически събития. Обединяващият фокус на романа е съдбата на Том Джоуд и неговото семейство — бедни фермери, принизени до нивото на сезонни работници, които поемат пътя към богатите земи на Калифорния, за да осъществят своите мечти за подобър живот. Техните разочарования и борби осветяват и обобщават жизнения опит на хиляди обикновени американци в тези трудни години.

Около двадесет години делят шедьовъра „Гроздовете на гнева“ от „Зимата на нашето недоволство“ (1961 г.), втората по значение творба в литературната биография на автора. На пръв поглед тези два върха в неговото творчество са твърде различни: по-късният роман е насочен към средния американец, към дълбоката духовна и нравствена криза, обхванала страната в реакционната социално-политическа атмосфера на петдесетте години. Но тези два романа са всъщност дълбоко свързани. Те предлагат един задълбочен и панорамен поглед върху американското общество от първата половина на XX век, една равносметка за моралното и духовно развитие на американския народ.

Една година след като „Зимата на нашето недоволство“ излиза на бял свят, на автора е присъдена Нобеловата награда за литература.

Множеството заглавия, които се явяват в годините между тези два литературни върха, говорят за неспокойните творчески търсения на автора. Научната експедиция, предприета в Калифорнийския залив през 1940 г., за да се изучи флората и фауната на района, е отразена в „Морето на Кортес“ (1941 г.) — творба, в която се излагат основни философски възгледи на Стайнбек за човека и неговото място в обществото. По-късно писателят участвува във Втората световна война като кореспондент — резултатите от неговата журналистическа дейност през тези години се появяват в книгата „Имало едно време една война“ (1958 г.). Между многото произведения, издадени след войната, се открояват „Улица Консервна“ (1945 г.), „Безпътният автобус“ (1947 г.) и епичният роман „На изток от рая“, в който се преплитат автобиографичен разказ за прадедите на писателя, разказ за историята на Салинаската долина и философска дискусия за вечната борба между Доброто и Злото. Характерна черта на голяма част от романното творчество от този период, към който принадлежи и „Бисерът“, е преминаването към символичния и алгоричен метод на изображение. От друга страна, Стайнбек продължава да твори активно и в жанра на романа пътепис. Към този жанр спада и „Пътешествие с Чарли“, — произведение, издадено няколко години преди смъртта на Стайнбек в 1968 година. Заедно със своето куче Чарли, авторът за последен път обикаля своята страна и разговаря с найните жители, за да „открие“ Америка отново. Тъжната равносметка, която Стайнбек прави в тази творба, повтаря много от наблюденията, залегнали в „Зимата на нашето недоволство“.

„Червеното пони“ и „Бисерът“ принадлежат към два различни етапа в творчеството на писателя: поетичната и жизнеутвърждаваща повест за малкия Джоди спада към ранните творби на Стайнбек, докато символичното звучене на притчата „Бисерът“ и нейната форма ни насочват към произведенията му от следвоенните години.

Самият Стайнбек обобщава автобиографичните моменти, които лежат в основата на „Червеното пони“: „(Повестта) е написана отдавна, когато голяма скръб сполетя моето семейство. Преживяхме първата смърт. И семейството, което всяко дете приема за безсмъртно, бе разбито. За всеки мъж: или жена това е може би първата крачка към

зрелостта. Първият мъчителен въпрос «Защо», после приемането на случилото се и след това детето става възрастен човек.“ В съдбата на малкия Джоди се очерватат тези три момента — загубата, приемането й, преминаването към зрелостта. Духовното и емоционално „пътешествие“ към зрелостта, предприето от младия герой, завършва с приемането и утвърждаването на живота като неделимо единство от любов и загуби, радост и скръб. В повестта се появяват много от проблемите, които вълнуват зрелия творец. Не е трудно да разпознаем бъдещия пътешественик в образа на малкия Джоди, който поглежда с копнеж към Гебильските планини и получава от тях първата си представа за безкрайния свят. Историческите реалии на този свят са загатнати в мистериозния образ на стария Гитано, който предявява законните си права над земята, някога принадлежала на неговия народ. Но тези моменти, разгърнати в останалото творчество на Стайнбек, тук остават загатнати на нивото на многозначните символи и богатата образност, вплетени в тъканта на повествованието. Нещата привидно са разказани по възможно най-простия начин. Стайнбек владее рядката способност да предаде поетичен смисъл и красота на най-обикновените факти и детайли. За неговото високо ниво на художествено майсторство говори и трудната задача, която той си поставя в тази повест: „Исках да пресъздам света на детето, не свят на феи и великани, а на цветове, които са по-ясни, и на вкусови усещания, които са по-осезателни, отколкото при възрастните. Исках да опиша как се усеща един следобед и чувството, което човек изпитва към птицата, която пее нощем на дървото.“

Със своята поетичност, с „простата“ чистота на израза и формата, „Бисерът“ се доближава до „Червеното пони“. Тук отново писателят доказва своето умение да съчетае конкретно-реалистичното с поетичното, индивидуалната съдба на своите герои с универсалните истини на цялото човечество. „Бисерът“ представлява притча за борбата между Доброто и Злото, в която понятието за злото придобива дълбок социален смисъл. Момее да се приеме, че самият бисер е събирателен образ на буржоазното общество. В тази повест Стайнбек разгръща идеята за парите като източник на най-страшните злини на човечеството — централна тема в цялото му творчество. Тук, както и в останалите произведения, проличава голямата му любов към обикновения трудов човек и съчувствуието към неговата съдба. И, както

подсказва последната сцена, в която Кино намира сили да хвърли бисера обратно в морето, в тази повест ярко се очертава вярата на Стайнбек в силата на човека, в неговата способност да оцелее и да победи. Общочовешкият смисъл на „Бисерът“ е определен и от самия автор, който пише в предговора към своята творба: „Ако това произведение е притча, всеки ще може да открие в него собствен смисъл, всеки ще види отразен в него собствения си живот.“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.